

Eğitimin Önemli Sorunları

Mehmet SİLAH (*)

Bir 24 Kasım Öğretmenler Günü'ne daha girerken Türk Milli Eğitim Sistemi'nin kaynak yetersizliği ve sistemin işletilmesindeki kopuklukları yüzünden oluşan önemli bazı sorunları halen çözümlenememiştir. Bunlar sistemin, okul ve altyapısıyla, yöneticisi, öğretmeni ve öğrencisi gibi insan ihtiyaçlarıyla ilgili dünden devralıp geliştirdiği, günün şartlarından kaynaklandığı önemli sorunlardır.

Hızlı nüfus artışı ve nüfusun hareketliliği, sanayileşme süreci, hızlı teknolojik gelişmeler eğitime yeni imkânlar sağlayarak ufkunu genişletirken, beraberinde getirdiği sorunlarla da eğitim sisteminin etkisini azaltmış, hizmetin başarı grafiğinin düşmesine neden olmuştur. Bu nedenle sistemin yapı ve işleyişi, yönetim ve denetimi, eğitim-öğretim hizmetlerinin niteliği, eğitim programları, programa öğrenci seçimi, yetiştirilmesi, yönlendirilmesi, öğretmen yetiştirme, öğretmenlik mesleği ve ekonomik-sosyal sıkıntıları konularında önemli problemleri vardır.

Günümüzde, eskilerin «Talim ve Terbiye» dedikleri şimdi ise eğitim ve öğretim denilen milli eğitimin ana fonksiyonu değerlendirildiğinde; sistemin ana ögesinin eğitim mi, öğretim mi olduğu hâlâ tartışma konusu yapılmaktadır. Yönetimin hedeflerine ve uygulama sonuçlarına bakıldığında, bilgi verilmekte, ama deney yaptırılıp yaşatılmamakta, bilgilendirme düzeyleri ölçülmekte ama değerlendirilip yönlendirilmemektedir.

Çağdaş eğitim ilkeleri doğrultusunda eğitim yapılmak istenirken programlar yönlendirici ağırlıklı olarak hazırlanmakta, bununla ilgili alt yapı ve teşkilatlanmaya gidilmek istenmekte ama yine de amaç öğretim ağırlıklı eğitim olduğundan yönlendirme etkinliklerinde bir türlü başarılı olunamamaktadır. İşte eğitimin temel sorunlarından birisi eğitimi sadece öğretim hizmetleri boyutuyla görüp yönlendirme ve değerlendirmeyi ihmal etmektir. Burada öğretim yapmanın bir so-

(*) D.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı Başkanı, Öğretim Görevlisi.

run olarak görülmek istenmesinin en önemli nedeni, eğitimin amaca götürücü diğer etkinliklerinin ihmal edilerek, baskıcı, zorlayıcı, disiplin ağırlıklı olarak bilinen öğretimin yan etkilerinin hesaba katılmayıdır. Bu faaliyetin, olumsuzluklarını ortadan kaldıracı, öğrenci kişiliğini geliştirici ve uyumunu sağlayıcı eğitimin, öğretime feda edilmek istenmiştir.

Eğitimin önemli sorunlarından biri de yurt dışında öğretim yöntemlerinde ve niteliğinde oluşturulan farklılaşmadır. Öğretimde bu yönde bir birlik ve beraberliğin oluşturulamayışında çevrenin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı ve alt yapısı, araç-gereç imkânı, personel durumu ve yetiştirilme şartları etkili olmaktadır.

Öğretmenlerin yetişme şartları ve kaynağındaki farklılıkların, nitelik farklılıklarının, yöreler kentler hatta aynı kentteki okullar arasında bile öğretimin farklı yöntemlerle farklı düzeylere ulaşmasına yol açtığı gözlenmektedir. Farklı kaynaklardan gelen öğretmenlerin bir yöntem birliği oluşturarak uyum içinde çalışmayışı öğretimde nitelik farklılığına neden olmaktadır. Öğretimde bir öğretmenin verdiği bilgi diğerini geliştirici, yönlendirici çabalara dayanak teşkil etmelidir. Onun etkisini hafifletici ya da çürütücü yönde olmamalıdır.

Öte yandan öğretim çevreleriyle öğrencinin yakın çevresiyle iyi bir diyalog ve dayanışma sağlanamamaktadır. Okulda öğretilenleri aile-sokak, sosyal çevre geri almamalı, aynı yönde pekiştirerek gelişim ve öğrenimini hızlandırmalıdır.

Herşeyden önce öğretim konusunda okul ve okul dışı yaygın eğitim alanındaki bu çarpıklıklar giderilmelidir. Ancak böylece kalkınma, eğitimde birlik, çağdaşlık sağlanabilir.

Milli Eğitimde bilgisayarlı bilgilendirme, denetim ve değerlendirme sistemini yayınlattırmak, çağdaş bir yenilik olarak ortaöğretimde merkezi değerlendirme sistemi oluşturulmak istenirken öğretimdeki kalite farklılığı bu uygulamayı engelleyici en önemli sorunu teşkil etmektedir.

Eğitim programlarının sınav sistemi ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygun olmadığından eğitici olmaktan çok, eleyici amaçlara hizmet etmektedir. Yine, öğrenci seçimi ve yönlendirilmesinde bırakılan boşluklardan dolayı orta öğretim düzeyinde, klasik eğitim programlarında yığılmalar çoğalmaktadır.

Milli Eğitim Sisteminde merkezi sınav sistemine geçmek öğretimdeki yöntem ve nitelik farklılıkları giderildiği takdirde başarılı

olabilir. Bu suretle ölçme ve değerlendirme ilkelerine uyulacağından sınavlardaki subjektif unsurlar da ortadan kaldırılabilir. Ayrıca eğitimi kolaylaştırıcı ve öğrenciyi yönlendirmede etkili psikolojik yardım hizmetlerine programlarda yer verildiği takdirde öğretimdeki anlamsız yığılmalar önlenabilir.

Hızlı nüfus artışına paralel olarak ortaöğretim çağı nüfusunun artması, eğitime olan talebin çoğalması sonucu, öğretimin yükünü artırarak önemli yönlendirme, yerleştirme ve istihdam sorunları oluşturmuştur. Öğretime olan talebin tam olarak karşılanamayışı, karşılansa bile ilgi ve yetenek, ihtiyaç doğrultusunda eğitim verilmediğinden nitelikli meslek elemanı yetiştirmekte sıkıntı çekilmekte, neticede diplomalı işsizler ordusuna yenileri katılmakta bu da eğitimimizin geleceği için karamsar tabloların çizilmesine neden olmaktadır.

Eğitim sistemi, konuya önem vermiş gibi gözükme istemesine rağmen, hâlâ ortaöğretim okulları çok amaçlı geliştirilmekten öte, klasik amaçlarından vazgeçmiş değildir. Bu aşamada teknik ve mesleki eğitime ağırlık verilerek ara insan gücü yetiştirme idealleri henüz gerçekleşmediğinden bu kademeyi aşanlar da üniversite kapılarında birikimlere yol açmaktadır. Bu yönde milli eğitim çevreleriyle üniversite çevreleri kendi amaçları doğrultusunda öğrenci seçimi- yerleştirilmesi ve eğitimi konularında tam bir uyum içerisinde çalışmalıdırlar.

Eğitim sisteminin öğretmenlik mesleği, kaynağı, yetiştirilmesi, öğretmen atamaları konularında önemli sorunları vardır. Üniversiteler kendi çevresinin şartlarını aşıp evrenseli aramaya, öğretmeye yönelmiş eğitim ve bilim kurumlarıdır. Bu kurumlar çağın şartlarına uygun bilim ve meslek elemanı yetiştirmek isterler. Bu amacında politik çevrelere, çıkar çevrelerine ödün vermezler. Ne yazık ki zamanımızda üniversitenin ilkeleri ile milli eğitim sisteminin yöneticisi ve uygulayıcıları arasında öğretmen yetiştirmenin kural ve ilkeleri yönünde tam anlamıyla bir uyum sağlanmış değildir. Bugün üniversitelere bağlı eğitim fakülteleri öğretmenlik mesleğine kaynaklık ederek, eleman yetiştiren yükseköğretim kurumu durumundayken, öğretmen atamalarında başka kaynaklardan, hatta yurtdışı kaynaklardan yararlanma yoluna gidilmektedir. Öyle ki, vaktiyle Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan bu kurumların, üniversiteye bağlanmasıyla mesleki formasyon edindirme yeterliliğini yitirdiği gerekçesiyle mezunlarını bakanlık yöneticileri yeterlilik sınavına tabi tutmadan öğretmen olarak atamamaktadır. Üniversitenin başarı ya da yeterlilik belgesi anlamına gelecek diploması hesaba katılmayarak genç öğretmen

adayları objektif değerlendirme ilkelerinden uzak yeterlilik sınavından geçirilerek açıkta bırakılırken, öğretim yaptırmak amacı dışında başka amaçlarla kurulan yükseköğretim kurumları mezunları, hiç öğretmenlik formasyonu olmadan öğretmen olarak atanmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu ile Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı arasında sağlanacak bir protokol gereği öğretmen yetiştiren kurumların statüsü yeniden belirlenerek bu kurumların öğretmen adayı olarak mezunlarının tamamı hiçbir önşart gözetilmeksizin öğretmenlik mesleğine yerleştirilmelidir. İyi bir planlama ile Eğitim Fakültelerine ihtiyaçlar ve istihdam gücü gözönünde bulundurularak öğrenci kabul edilmelidir. Böylece potansiyel kaynak tam anlamıyla üretici duruma getirileceğinden ,hizmetinn kalitesinin de yükseltilmesi sağlanmış olacaktır.

Bugün için öğretmenin önemli ekonomik sorunları ve geçim sıkıntıları vardır. Öğretmenlik devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üstlenmiş bir uzmanlık alanıdır. Yüce Önder Atatürk'ün «Öğretmenlik, diğer serbest ve yüksek meslekler gibi, tedricen gelişmeye ve herhalde refah teminine müsait bir meslek haline konulmalıdır.» direktiflerinde yer alan, öğretmenlerin ekonomik güce kavuşturulmaları temennileri gerçekleştirilmek istenmesine, mesleğe ait sorunlar her yıl incelenip, çözüm yolları gösterilmesine rağmen, sorunlara devlet imkânları ölçüsünde çözümler bulunamamıştır.

Bugün mali sıkıntı içinde olan öğretmen, mesleğin haysiyetiyle bağdaşmayan ikinci bir uğraş edinmekte, bu da öğretmenlik mesleğinin ikinci plana itilmesine neden olarak hizmetin kalitesini düşürmektedir.

İsviçre'de yapılan bir araştırma sonuçlarına göre, (Milliyet Gazetesi, 12.9.1987) 43 ülke öğretmenleri arasında Türk öğretmeni Hint'li öğretmenden sonra en fakir öğretmen olarak tanımlanmıştır. Bu somut örnek de Cumhuriyetin fikri hür, irfanı hür, nesillerini yetiştirecek öğretmene yapılacak ekonomik desteğin önemini açıklamaktadır. Körpe zihinleri geliştirecek irfan ordusu bu yönden horlanmamalı, ezilmemeli, mesleğin onuruna yakışır, onu korur, savunur seviyeye getirilmelidir.

Ekonomik gelir yönünden öğretmenler arasında bir farklılığın oluşması da bu yöndeki yan problemlerden biridir. Bu alandaki farklılığı gidermek için maaş mesleğe göre değil öğretime göre düzenlenmelidir. Personel rejimi sonucu teknik ve idari personel, eğitim-öğretim hizmetleri sınıfı personeli arasında maaş ve ücretler yönünden oluşturulan farklılığın da hacmi büyütülmemelidir.